

12. Chorny, D.M. (2008), "Cities of the Left Bank Ukraine in late XIX – early XX century". Thesis abstract for Can. Sc. (History), 07.00.01, Kharkiv, Ukraine.
13. Plakhsy T.M. (2001), "City self-government of the Middle Dnieper Ukraine in the second half of XIX – early XX centuries", Thesis abstract for Can. Sc. (History), 07.00.01, Zaporizhzhya, Ukraine.

УДК 340.1: 351.746.1

ТЕОРЕТИЧНА КОНСТРУКЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Радовецька Л.В., ст. викладач

*Національна академія Служби безпеки України, вул. Трутенка, 22, м. Київ, Україна
Lradovetska@ukr.net*

Розглянуто забезпечення державної безпеки як напрям діяльності державних органів, основою якого є адаптація діяльнісного підходу та на його основі виокремлення притаманним цьому процесу змістовних ознак.

Ключові слова: безпека, забезпечення державної безпеки, діяльність, суб'єкти забезпечення державної безпеки.

ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ КОНСТРУКЦИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Радовецкая Л.В.

*Национальная академия Службы безопасности Украины, ул. Трутенко, 22, г. Киев, Украина
Lradovetska@ukr.net*

Рассмотрено обеспечение государственной безопасности как направление деятельности государственных органов, основой которого является адаптация деятельностного подхода и на его основе выделения присущим этому процессу содержательных признаков.

Ключевые слова: безопасность, обеспечение государственной безопасности, деятельность, субъекты обеспечения государственной безопасности.

NATIONAL SECURITY THEORETICAL CONSTRUCT

Radovetska L.V.

*National academy of security service of Ukraine, str. Trutenko, 22, Kyiv, Ukraine
Lradovetska@ukr.net*

The article is devoted to one of the most pressing problems of today and painful – ensuring public safety in connection with the events of 2013-2015 years, that has acquired a new meaning for Ukraine.

The author attempts to clarify the theoretical design concept of national security as a particular model, that is the notion-forming element of which is the phenomenon of security not merely as a static phenomenon, but also as an especially dynamic. It is proved that the notion-forming other mandatory component of this concept is the category of a complex, multifaceted process. It is through the prism adaptation and active approach was an attempt to isolate the characteristics of this concept and make it possible original classification which takes into account activities in the complex.

Classification of national security as a form of social activity has given us to distinguish subjective component as being in the national security becomes dominant. It provides national security as a form of social activity and a certain angle it becomes not subjective but objective and subjective symptoms. In this interpretation, national security is to some extent dependent on its implementation entities that make up the organic unity of the system, are a kind of socially beneficial joint social activities, the effectiveness of which depends on various components, most subjects, forms and methods of activity, ability to interact. The combination of all these elements is necessary towards national security as mandatory for activities not only of the state, for which national security – a duty and a necessary condition for their existence, but also civil society, for which it is a right.

Key words: security, national security, activities, state security agents.

У 2014 р. забезпечення державної безпеки, тобто класичного напрямку діяльності будь-якої держави, для України набуло неабиякої гостроти, насамперед унаслідок реальних загроз державній безпеці: функціонування на Сході терористичних організацій ЛНР і ДНР, стан неоголошеної війни з

агресором – Російською Федерацією, надвисокий рівень корупції в органах державної влади, нездатність державних органів ефективно виконувати свої безпосередні функції тощо.

Ці загрози державній безпеці набули неабияких масштабів і вже сьогодні підпадає під ризик майбутнє існування України як держави. І нарешті, ці обставини посилюються геополітичними змінами, геополітичним протистоянням провідних суб'єктів міжнародної політики, що ставить під загрозу безпеку не тільки України, а й цілого регіону.

Такі обставини зумовили виникнення загальної проблеми забезпечення державної безпеки з урахуванням сучасної динаміки виникнення та трансформації викликів і загроз у цій сфері. Вона потребує свого вирішення на практичному рівні шляхом формування й розвитку загальнодержавної системи забезпечення державної безпеки, невід'ємною складовою якої є сучасні спеціальні органи, здатні адекватно протистояти новітнім загрозам, а також швидко адаптуватися в умовах реформ, які відбуваються в Україні, зокрема реформ правоохоронних органів і спеціальних служб, системи забезпечення національної безпеки, розробки нової військової доктрини.

Осягнення феномена «державна безпека» впливає на усвідомлення низки явищ, які мають домінуюче значення для подальшого розвитку держави та громадянського суспільства. Останнім часом державна безпека та її окремі аспекти стали предметом численних робіт дослідників. Однак проблема усвідомлення цього явища залишається відкритою, що є логічним і необхідним, зважаючи на динаміку та стан як факторів, що впливають на стабільне існування держави, так і факторів, спричинених загрозами. Саме тому поняття державної безпеки потребує постійного переосмислення, викликаного швидкими сутнісними змінами феномена безпеки та домінуючими тенденціями розвитку світового суспільства, яке все більше отримує «безпековий» вимір.

Питання забезпечення державної безпеки у всі часи знаходилися в полі наукового інтересу спеціальних або галузевих правових дослідженнях та обґрунтовані в контексті національної безпеки. Окремі аспекти її забезпечення осмислювали такі вчені: В.Ф. Антипенко, С.Г. Гордієнко, В.П. Горбулін, В.С. Картавцев, О.Г. Лаврик, М.Б. Левицька, В.Я. Настюк, Г.В. Новицький, В.Г. Пилипчук, В.Ф. Погорілко, В.В. Сазонов, В.А. Яценко.

У контексті декларованих в Україні реформ, а також інтеграції України в ЄС, у європейській і світовий безпековий простір з'являються нові теоретичні конструкції й відбувається переосмислення вже тих, що давно конституювалися в законодавстві, а тому вироблення нових підходів і їх належна адаптація до реалій сьогодення, зокрема й теоретико-правових, є актуальними. Отже, метою статті є спроба конструювання забезпечення державної безпеки як складного різнопланового соціального процесу.

Масштабність сучасних перетворень державної сфери суспільства, поступова трансформація суспільних потреб і цінностей є причиною виникнення низки практичних і теоретичних проблем, що особливо актуалізують необхідність уточнення поняття державної безпеки й надання йому більш широкого й системного характеру. Тому з урахуванням динаміки та змін соціального розвитку феномен державної безпеки варто розглядати з урахуванням нових міжгалузевих підходів, а також методологічних підходів, що дасть змогу більш повно й гармонійно розкрити її зміст.

По-перше, глобалізація, взаємодія держав, кризові явища, що виявляються в різних сферах сучасного суспільного життя, усе більше ставлять існування людини й інших соціальних суб'єктів у залежність від нормального функціонування держави, а також громадянського суспільства. Тому забезпечення державної безпеки повинно стати одним із пріоритетних завдань політики не тільки держави, а й громадянського суспільства.

По-друге, окремою проблемою наукових досліджень є встановлення місця державної безпеки в системі загальної суспільної (національної) безпеки, а також усвідомлення співвідношення державної безпеки з різними складовими національної безпеки. В означеному ракурсі державна безпека традиційно розглядається як невід'ємна частина політичної, економічної, оборонної й інших складових національної безпеки [1, с. 175; 2, с. 11; 3, с. 11], як певна невід'ємна підсистема системи більшого порядку й гатунку. Однак зміна змістового навантаження національної безпеки в умовах глобалізації й інтеграції, а також бурхливий розвиток новітнього інформаційного суспільства зумовлює трансформацію підходів до її державної складової.

По-третє, зростає значення державної безпеки не тільки як державного, а насамперед загальнозначущого суспільного явища, тобто універсальної суспільної цінності, яка не існує сама по собі, а є результатом спільної суспільної діяльності (державної та недержавної), що здійснюється з певною метою, за допомогою відповідних форм і методів, на основі принципів тощо. Такий аспект

зумовлює необхідність осмислення також державної безпеки (як певною мірою статичного явища), її забезпечення (як динамічної складової) у контексті діяльнісного підходу.

По-четверте, у сучасних світових процесах простежується їх залежність від конкретних суб'єктів (цивілізацій, країн, націй, держав, міжнародних глобальних та регіональних організацій тощо), які прямо чи опосередковано впливають на ці процеси, а останні проявляються у формі їх конкретної діяльності, а тому суттєвого значення набуває осмислення забезпечення державної безпеки як залежного від суб'єктів його здійснення, а також, відповідно, у взаємозв'язку з інструментальним розумінням (сприйняттям) права.

Так, на сучасному етапі проглядається тісний взаємозв'язок і взаємозалежність між державним розвитком і розвитком громадянського суспільства у сфері забезпечення національної безпеки [4, с. 48-49]. Тому забезпечення державної безпеки не можна розглядати як напрям діяльності, що притаманна лише державі, водночас вона є функцією (певною мірою обов'язком, а також правом) кожного члена суспільства, відповідно, кожен із них є суб'єктом її забезпечення. Звичайно, держава займає окреме місце в безпековій системі, оскільки, по-перше, реалізуючи свої безпосередні функції (у вузькому значенні обов'язки), володіє відповідним статусом – сукупністю насамперед обов'язків; по-друге, відповідними можливостями (правами), що надають достатньо широкі управлінські й регулятивні можливості в цій сфері. Держава є єдиним та фактично унікальним суб'єктом (суб'єктом із виключними повноваженнями), у потенціалі якого поряд з економічними, політичними, ідеологічними засобами непрямого опосередкованого впливу закладені можливості прямого владного впливу на суспільні відносини за допомогою правових засобів. Тому серед пріоритетних напрямів сучасних наукових досліджень повинні виділятися концептуальне визначення місця сучасної держави та громадянського суспільства в системі забезпечення національної безпеки, балансу інтересів особистості, суспільства, держави в безпековій сфері [4, с. 49].

Треба враховувати, що оскільки феномен «безпека» – це гранично широка за обсягом і надзвичайно глибока за змістом соціально-філософська категорія, що наближається до категорій із максимальним ступенем абстракції, об'єктивним видається те, що визначення безпеки як відсутності загроз, що широко обговорюється в наукових колах, не охоплює всієї широти сучасного осмислення й може виступати лише як певне методологічне підґрунтя, а тому варто враховувати пристосування до сучасних умов існування суспільства з урахуванням тенденцій майбутнього розвитку. Саме тому деякі сучасні вчені підкреслюють необхідність розгляду поняття «національна безпека» та її складових кризь призму теорії соціальних систем, що дозволяє на науковому рівні осмислити фундаментальні аспекти розуміння цього явища.

Що стосується поняття «державна безпека», то нині існує значна кількість підходів і думок щодо його трактування. Виступаючи об'єктом численних галузевих і спеціальних досліджень, у тому числі «закритого» характеру, державна безпека отримала низку визначень як у контексті тематики цих досліджень, так і на загальнонауковому рівні. Ці дослідження різняться між собою ступенем узагальнення, політичною спрямованістю, науковою зваженістю. Крім того, не менше значення мають нормативні визначення цього поняття, оскільки вони формують загальносоціальне уявлення щодо державної безпеки як соціального явища та виступають важливою складовою правового понятійно-термінологічного апарату.

Враховуючи вищезазначені підходи до визначення безпеки держави й філософсько-соціологічне розуміння безпеки як фундаментальної методологічної категорії на загальнонауковому рівні, безпеку держави можна визначити як діяльність сукупності різноманітних за своєю природою суб'єктів у певних умовах, за яких вони здійснюють свої функції та гарантують таким чином безкризове оптимальне функціонування й розвиток інститутів держави як найбільш оптимального суб'єкта організації суспільства. У цьому контексті безпека набуває таких змістовних характеристик, що будуть більшою мірою залежати від суб'єктів, які здійснюють діяльність, і вона набуває не лише суб'єктивного, а й об'єктивного характеру з огляду на як на різні можливості, так і потреби суб'єктів. Об'єктивність забезпечуватимуть ті умови, у яких здійснюють діяльність суб'єкти, а суб'єктивний аспект проявлятиметься в компетенції суб'єктів як виразі сукупності обов'язків і прав та відповідальності за результати діяльності в існуючих реальних умовах функціонування соціуму. Суб'єктивна сторона включатиме як можливості, так і потреби конкретних суб'єктів, що здійснюють діяльність в означених напрямках. Таке визначення, вважаємо, не суперечить нормативно закріпленому в Україні й може бути використано як інструмент у нашому подальшому дослідженні.

Важливим етапом у визначенні термінологічної конструкції забезпечення безпеки держави є з'ясування її сутності як збірного поняття, що характерне для системи та її складових елементів як певної термінологічної одиниці з позиції її осмислення як «забезпечення», тобто із застосуванням

інших методологічних підходів: системного, функціонального, діяльнісного, суб'єктного. Це можна зробити із застосуванням методу класифікації, що допомагає всесторонньо, повно й об'єктивно оцінити та виокремити всі характеристики, що притаманні цьому поняттю, а також виробити напрями реалізації державної й недержавної політики в цій сфері з метою оптимального прогресивного розвитку української держави.

Стаття 17 Конституції України закріпила, що забезпечення державної безпеки поряд із захистом суверенітету й територіальної цілісності визнається однією з найважливіших функцій держави та справою всього українського народу, а також те, що воно покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи. Виходячи із цього конституційного припису, можна зробити висновок про те, що забезпечення державної безпеки як вид діяльності треба розглядати в поєднанні держави й українського народу. Такий підхід, як слушно вважає О.О. Тихомиров, враховує синергетичні тенденції розвитку сучасного суспільства та субсидіарні особливості його взаємодії з державою та повною мірою відповідає положенням теорії держави та права, згідно з якими функції держави розуміються як напрями, сторони або види державної діяльності [4, с. 65]. Певною мірою на розгляді державної безпеки як функції держави акцентує увагу В.В. Сазонов, який зазначає, що державну безпеку варто розглядати як невід'ємну умову життєдіяльності людей, тобто як частину державної політики, як одну з найважливіших функцій держави [5, с. 1]. На доцільності цього підходу акцентує також В.Ф. Погорілко.

З іншого боку, сам по собі термін «забезпечення безпеки України» в науковій літературі розглядається неоднозначно. Наприклад, на думку О.В. Українчука, викладеній у дисертації «Забезпечення національної безпеки в умовах формування в Україні громадянського суспільства і демократичної, правової, соціальної держави», під забезпеченням безпеки треба розуміти цілеспрямовану діяльність суспільства та його структур щодо досягнення стану оптимального функціонування й розвитку шляхом правильного вибору перспективних цілей, ефективного реагування на зовнішні загрози, стимулювання та створення позитивних процесів» [6, с. 40].

В.А. Рубанов зазначає, що забезпечення державної безпеки – це необхідність, оскільки без самозбереження й нормальних умов зовнішнього та внутрішнього існування держава не в змозі виконати свою суспільну функцію; міра безпеки держави визначається в її відносинах із тими соціальними утвореннями й інститутами, які зумовлюють у системі суспільних відносин політичні проблеми» [7, с. 49].

Є.Д. Лук'яничков розглядає термін «забезпечення» у двох аспектах: як констатацію правової діяльності як суб'єкта забезпечення суспільних відносин і як передбачену законом сукупність заходів забезпечення існування чи функціонування будь-чого [8, с. 7].

Дещо практико-прикладне визначення поняттю «забезпечення» дає І.О. Ієрусалімов, який зазначає, що «забезпечення – це <...> система заходів, покликаних зробити можливим, дійсним і безумовним використання науково-технічного потенціалу в судочинстві» [9, с. 8].

В.М. Ковбаса доходить висновку про те, що забезпечення треба розглядати в статичі як сукупність засобів, методів, інструментів, що слугують вирішенню певних завдань, а також умов, які сприяють процесу їх вирішення; у динаміці – як процес створення й подання зазначених вище засобів та умов [10, с. 175].

Аналіз співставлення наведених визначень поняття «забезпечення» вказує на те, що вони змістовно подібні, однак відрізняються між собою текстовою конструкцією й деталізацією в них поняттєутворюючих ознак. Наприклад, В.А. Рубанов суттєвою ознакою «забезпечення державної безпеки» називає «необхідність самозбереження нормальних умов зовнішнього та внутрішнього існування держави» тощо. Є.Д. Лук'яничков визначає як вид правової діяльності суб'єкта забезпечення суспільних відносин і передбачену законом сукупність заходів із забезпечення існування чи функціонування чогось. Аналогічні поняттєутворюючі розбіжності у викладенні розглядуваного поняття мають місце також в описанні цього словосполучення О.І. Ієрусалімова, В.М. Ковбаси та інших авторів.

Слово «забезпечення» вживається в різних текстових термінологічних конструкціях, що зумовлює зміну його семантичного змісту й забарвлення [11, с. 32-33]. Із цього боку заслуговує на увагу наукова позиція російського вченого А.О. Стрельцова, який стосовно поняття «забезпечення» зазначає, що воно «є сукупністю діяльності із забезпечення, засобів забезпечення й суб'єктів забезпечення. Діяльність із забезпечення полягає в наданні допомоги суб'єктам для досягнення поставлених цілей. Засоби забезпечення утворюють сукупність матеріальних, духовних, фінансових, правових, організаційних і технічних засобів, необхідних для здійснення діяльності із забезпечення.

Суб'єктами забезпечення є індивіди, організації й органи держави, що здійснюють діяльність із забезпечення» [12, с. 44].

Таким чином, розглядаючи забезпечення в межах діяльнісного підходу, що тісно корелює з функціональним, діяльність розглядається як процес взаємодії людини з довкіллям, завдяки чому вона досягає свідомо поставленої мети, яка виникла внаслідок появи потреби. Процес же означає сукупність низки послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату, а також послідовну зміну станів об'єкту в часі. Тому під час розгляду забезпечення як виду діяльності варто розуміти послідовну закономірну діяльність із наповненням як змістовних, так і структурних елементів, що перебувають у постійній взаємодії.

Забезпечення безпеки з позиції її розгляду як системної категорії дозволяє визначити її як складний, комплексний вид діяльності, що висуває певні вимоги до його структурної характеристики у взаємозв'язку з парними категоріями «структура» й «елементи з використанням загальноприйнятих нормативних конструкцій «напрями», «шляхи», а також «механізми»; у контексті протидії окремих елементів нормативно-визначним загрозам, об'єднаним у сфери діяльності. Закони України «Про основи національної безпеки», «Про Стратегію національної безпеки», інші системні законодавчі акти закріплюють такий підхід. Причому загрози розглядаються як певні чинники, що є причиною напрямів діяльності щодо забезпечення. Тому забезпечення безпеки варто розглядати в діалектичному взаємозв'язку із загрозами.

Водночас не менш важливою є характеристика самого забезпечення безпеки держави не лише на підставі предмета діяльності (загрози), а й інших критеріїв, зокрема напрямів діяльності, що дозволить його осмислення за узагальненими властивостями в контексті інших видів державної й недержавної діяльності. В аспекті сприйняття забезпечення державної безпеки як функцій держави та громадянського суспільства логічною є спільність методологічної бази дослідження цих явищ.

Як емпіричну базу класифікації забезпечення державної безпеки саме як функції сучасної держави, тобто офіційно визнаної діяльності (регламентованої на нормативно-правовому рівні), доцільно використати положення актів законодавства України, що згідно із Законом України «Про основи національної безпеки України» (ст. 2) складають правову основу забезпечення безпеки держави, а також актів законодавства інших країн. Серед таких актів варто окремо виділити такі закони України: «Про державну таємницю»; Укази Президента України, «Про Стратегію національної безпеки України», «Про Службу безпеки України», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про розвідувальні органи», «Про боротьбу з тероризмом» та інші.

Користуючись окресленими вище методологічними особливостями підходу й емпіричною базою, пропонується класифікувати забезпечення безпеки держави таким чином:

- за сферами суспільного (державного) життя: забезпечення безпеки держави в економічній, політичній, військовій та інших сферах;
- за об'єктами безпеки держави: суверенітету, території, національної грошової одиниці, незалежності державної влади тощо;
- за основними спрямуваннями державної й недержавної діяльності стосовно безпеки держави: діяльність, що є основою безпечного існування держави (позитивний аспект), та діяльність щодо попередження та подолання загроз (небезпек) безпеці держави (негативний аспект);
- за формами забезпечення безпеки держави: безпосереднє створення умов для безпечного існування держави в різних сферах суспільного життя; управління безпосереднім безпечним існуванням держави; регулювання безпосереднього безпечного існування держави та його управління тощо;
- за територіальними межами забезпечення безпеки держави: міжнародна діяльність; загальнонаціональна діяльність; локальна (місцева) діяльність;
- за суб'єктами забезпечення державної безпеки: державна діяльність і недержавна діяльність, які у свою чергу можуть поділятися на діяльність органів держави (загальної, спеціальної та виключної компетенції), діяльність державних підприємств та установ або діяльність різних інститутів громадянського суспільства – діяльність різних інститутів громадянського суспільства: територіальних громад та їх органів, політичних партій, фондів, громадських об'єднань, соціальних мереж, незалежних ЗМІ тощо.

В означеному контексті розгляду узагальненого змісту забезпечення безпеки держави вона може інтерпретуватися як створення системи гарантій безпечного існування держави, безпосередньо безпечне функціонування держави й подолання загроз безпечному існуванню держави.

Аналіз змісту діяльності щодо забезпечення безпеки дозволив дійти висновку, що безпека держави як об'єкт цілеспрямованої суспільної діяльності системи суб'єктів, як державна підсистема, так і недержавна підсистема, охоплює різні аспекти, елементи, компоненти, які пов'язані з розвитком держави та суспільства. Зокрема, забезпечення безпеки спрямоване на вирішення комплексу завдань, що включає в себе як планування, розробку державної політики подальшого розвитку держави та громадянського суспільства в умовах глобалізації та новітнього інформаційного суспільства, створення ефективних реальних механізмів безпосереднього захисту держави, оптимальної ефективної інфраструктури державних органів, підприємств, установ, території, національної грошової одиниці тощо.

Підсумовуючи вищевикладене й спираючись на розглянуті підходи як методологічне підґрунтя, суб'єктів функції забезпечення безпеки держави як певну теоретико-правову модель (конструкцію) можна класифікувати таким чином:

- за характером (природою) діяльності суб'єктів забезпечення безпеки держави: державна діяльність, недержавна діяльність;
- за формами забезпечення безпеки держави суб'єктами: безпосереднє створення умов для безпечного існування держави в різних сферах суспільного життя; управління безпосереднім безпечним існуванням держави, регулювання безпосереднього безпечного існування держави та його управління тощо;
- за формами діяльності правозастосовних (спеціальних) суб'єктів (органів) у контексті протидії загрозам: ті, хто безпосередньо регулюють, ті, хто безпосередньо управляють; ті, хто безпосередньо забезпечують (протидіють);
- залежно від сфери предметної спрямованості правозастосовних (спеціальних) суб'єктів: суб'єкти з функцією «служіння», які безпосередньо виконують завдання щодо протидії загрозам; суб'єкти із функціями обслуговування (потреб, запитів) суб'єктів «служіння»; суб'єкти з функціями сприяння (безпосередньо не протидіють, однак сприяють позитивній роботі суб'єктів «служіння», «обслуговування»).

Така класифікація суб'єктів не є остаточною, однак, вважаємо, може мати як науково-методичне, так і практико-прикладне значення у зв'язку з розробкою й реалізацією державної політики забезпечення безпеки загалом і в контексті декларованих реформ органів державної влади зокрема.

Звичайно, запропонована структуризація діяльності із забезпечення державної безпеки як певна теоретична конструкція не є вичерпною з огляду на міждисциплінарну природу безпеки держави, що охоплює різні аспекти (природні, технічні (технологічні), економічні, політичні, правові, психологічні в умовах трансформації та модернізації загроз) і зумовлює вироблення адекватних сучасних заходів її забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мелихова А.В. Функции Советского и современного российского государства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / А.В. Мелихова ; Самарск. гос. экон. акад. – Самара, 2006. – 246 с.
2. Панов М.І. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства (до постановки проблеми) / М.І. Панов, В.П. Тихий // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 3. – С. 10-15.
3. Нижник Н.Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навч. посіб. / Н.Р. Нижник, Г.П. Ситник, В.Т. Білоус ; [заг. ред. П.В. Мельник, Н.Р.Нижник]. – Ірпінь : Преса України, 2000. – 304 с.
4. Тихомиров О.О. Забезпечення інформаційної безпеки як функція сучасної держави : моногр. / О.О. Тихомиров ; заг. ред. Р.А. Калюжний. – К. : Центр навч.-наук. та наук.-практ. вид. НА СБ України, 2014. – 196 с.
5. Сазонов В.В. Адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення державної безпеки : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.ю.н. : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / В.В. Сазонов. – Х., 2014. – 20 с.

6. Украинчук О.В. Обеспечение национальной безопасности в условиях формирования в Украине гражданского общества и демократического, правового, социального государства : дис. ... к.ю.н. : 12.00.01 / О.В. Украинчук. – Х., 1994. – 224 с.
7. Рубанов В.А. Демократия и безопасность страны / В.А. Рубанов // Коммунист. – 1989. – №11. – С. 43 -55.
8. Лук'янчиков Є.Д. Інформаційне забезпечення розслідування злочинів (правові та тактико-криміналістичні аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес, криміналістика, судова експертиза» / Є.Д. Лук'янчиков. – К., 2005. – 40 с.
9. Іерусалімов І.О. Забезпечення використання науково-технічних досягнень у слідчій діяльності : навч. посіб. / І.О. Іерусалімов. – К. : Науковий світ, 2000. – 68 с.
10. Ковбаса В.М. Актуальні проблеми тактичного забезпечення розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених злочинними угрупованнями / В.М. Ковбаса // Актуальні проблеми правоохоронної діяльності та юридичної науки : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 19-20 верес. 2013 р.). – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. – С. 173-176.
11. Радовецька Л.В. Концептуальні положення забезпечення державної безпеки, їх унормування у законодавстві України / Л.В. Радовецька // «Национальный юридический журнал : теория и практика» О.О.О. Научно-практическое правовое издание «Jurnalul juridic national : teorie și practică». – 2014. – № 3 (7). – С. 31-39.
12. Стрельцов А.А. Обеспечение информационной безопасности России. Теоретические и методологические основы / А.А. Стрельцов ; [ред. В.А. Садовничий, В.П. Шерстюк]. – М. : МЦМНО, 2002. – 296 с.

REFERENCES

1. Melikhova, A.V. (2006), “Functions of the Soviet and modern Russian state”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.01, Samara state economic academy, Samara, Russia.
2. Panov, M.I. and Tykhyi, V.P. (2000), “Security as a fundamental category in the methodology of law (to the formulation of the problem)”, *Visnik Akademiyi pravovykh nauk Ukrayiny*, no. 3, pp. 10-15.
3. Nyzhnyk, N.R., Sytnyk, G.P. and Bilous, V.T. (2000), *Natsionalna bezpeka Ukrayiny (metodolohichni aspekty, stan i tendentsiyi rozvytku) : navch. posib.* [National Security of Ukraine (methodological aspects, status and development trends) : teaching aid], Presa Ukrayiny, Irpin, Ukraine.
4. Tykhomyrov, O.O. (2014), *Zabezpechennya informatsiyanoi bezpeky yak funktsiya suchasnoyi derzhavy : monogr.* [Information security as a function of a modern state : monograph], Tsentr navch.-nauk. ta nauk.-prakt. vid. NA SB Ukrayiny, Kyiv, Ukraine.
5. Sazonov, V.V. (2014), “Administrative and legal status of subjects of national security”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.07, Kharkiv, Ukraine.
6. Ukrainchuk, O.V. (1994), “National security in the conditions of formation of Ukrainian civil society and democratic, legal and social state”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.01, Kharkiv, Ukraine.
7. Rubanov, V.A. (1989), “Democracy and national security”, *Kommunist*, no. 11, pp. 43 -55.
8. Lukyanchikov, E.D. (2005), “Information support of crime investigation (legal, tactical, and criminological aspects)”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.09, Kyiv, Ukraine.
9. Ierusalimov, I.O. (2000), *Zabezpechennya vykorystannya naukovo-tekhnichnikh dosyahnen u slidchiy diyalnosti : navch. posib.* [Ensuring the use of scientific and technical achievements in investigative activities : teaching aid], Naukovyi svit, Kyiv, Ukraine.
10. Kovbasa, V.M. (2013), “Current problems of tactical support of investigation of illegal appropriation of vehicles, committed by criminal groups”, *Aktualni problemi pravoohoronnoyi diyalnosti ta yuridichnoyi nauki : mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Current problems of law enforcement and legal science : proceedings from international scientific and practical conference], Dnipropetrovsk, Dnepropetrovsk state university of internal affairs, September 19-20, 2013, pp. 173-176.

11. Radovetska, L.V. (2014), "Conceptual provisions of national security, standardization of the legislation of Ukraine", «Jurnalul juridic national : teorie și practică», no. 3 (7), pp. 31-39.
12. Streltsov, A.A. (2002), *Obespechenie informatsionnoy bezopasnosti Rossii. Teoreticheskie i metodologicheskie osnovy* [Ensuring information security in Russia. Theoretical and methodological bases], MTsMNO, Moscow, Russia.

УДК 340.1

ГЕНЕЗИС РОЗВИТКУ ЄВРЕЙСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Гартман М.Т., аспірантка

*Ужгородський національний університет, вул. Капітульна, 26, м. Ужгород, Україна
hartmanm@mail.ru*

У статті проведено дослідження проблеми періодизації розвитку єврейської правової системи. Проаналізовано підходи науковців до періодизації історії єврейського права й державно-правової дійсності, на основі яких запропоновано періодизацію розвитку єврейської правової системи через призму основних історичних епох і періодів. Розкрито особливості формування єврейської правової системи щодо інших правових систем. Така особливість проявилася насамперед у довготривалому й безперервному розвитку правової системи впродовж всієї історії єврейського народу.

Ключові слова: єврейська правова система, єврейське право, історія єврейського народу, періодизація, генезис, Біблійна епоха, еллінізація, епоха Талмуду, Постталмудична епоха, Раввинська епоха, судова автономія.

ГЕНЕЗИС РАЗВИТИЯ ЕВРЕЙСКОЙ ПРАВОВОЙ СИСТЕМЫ

Гартман Н.Т.

*Ужгородский национальный университет, ул. Капитульная, 26, г. Ужгород, Украина
hartmanm@mail.ru*

Статья посвящена проблеме периодизации развития еврейской правовой системы. Проанализированы подходы ученых к периодизации истории еврейского права и государственно-правовой действительности, на основе которых предложена периодизация развития еврейской правовой системы сквозь призму основных исторических эпох и периодов. Раскрыто особенность формирования еврейской правовой системы относительно других правовых систем.

Ключевые слова: еврейская правовая система, еврейское право, история еврейского народа, периодизация, генезис, Библейская эпоха, эллинизация, эпоха Талмуда, Постталмудическая эпоха, раввинская эпоха, судебная автономия.

GENESIS OF JEWISH LEGAL SYSTEM DEVELOPMENT

Hartman M.T.

*Uzhhorod national university, str. Kapitulna 26, Uzhgorod, Ukraine
hartmanm@mail.ru*

The Jewish legal system has a long history of more than three thousand years. Mostly, those were the times when Jewish people existed without their own State and they lived in various diasporas during long periods, not having even a single spiritual center. However, despite the loss of national independence and the united spiritual center, the Jewish people could not only preserve their legal system, but develop it during thousands of years.

According to the author, the genesis of the Jewish legal system should be considered in the light of the following historical stages:

I. Biblical era.

1. A period of patriarchs (from the times of Abraham (the XX – XIX cent. BC) till the runaway of Israelites from slavery in Egypt (mid-thirteenth century BC).
2. A period of Sinai legislation (since the runaway of Jewish people from slavery in Egypt and granting the Law to the people (mid – early thirteenth century BC).
3. A period of judges (from the twelfth century BC to the eleventh century BC which ends by the election of the first king of Israel named Saul).